

Litteratur om åndelig omsorg

Artikler og pjecer

Ausker N, La Cour P, Busch C et al. (2008)

Danske patienter intensiverer eksistentielle tanker og religiøst liv. Ugeskrift for Læger. Årgang 170 (21):1828 -1833

Baetz M (2004)

Spirituality and Psychiatry in Canada: Psychiatric Practice Compared With Patient Expectations Can J Psychiatry, vol. 49 (4):265-271.

Balboni, Michael J m.fl.(2013)

Why is spiritual care infrequent at the End of Life? Spiritual Care Perceptions Among patients, Nurses and Physicians and the Role of training: Journal of Clinical Oncology, Vol 31, no.4, February 2013, p. 461-467

Bush T, Bruni N (2008)

Spiritual care as a dimension of holistic care: a relational interpretation. International Journal of Palliative Nursing. Nov;14(11):539-45.

Castledine G (2011)

The impact of the Bible on nursing. British Journal of Nursing. 2011 May 27-Jun 9;20(10):653.

Cone H P, Giske T (2013)

Teaching spiritual care – a grounded theory study among undergraduate nursing educators. J Clin Nurs. 2013 Jul;22(13-14):1951-60. doi: 10.1111/j.1365-2702.2012.04203.x.

Christensen K. B. & Søndergaard, B. (2007)

Sygehuse svigter patienters åndelige behov. Sygeplejersken (Nr.5) s.14-16.

Christensen K. B. (2007)

Tro er en sygeplejeopgave. Fremtidens følelsesindividualister. Sygeplejersken (Nr.5) s.20-21.

Christensen K H (2008)

Spiritual Care Perspectives of Danish Registered Nurses. Journal of Holistic Nursing March 1, 26:15-16

Christopher C.H. Cook et al. (2011)

Spirituality and secularity: professional boundaries in psychiatry. Mental health, religion and culture, 14:1 pp 35-42.

Culliford L (2011)

Beware! Paradigm shift under way
Mental health religion and culture, 14:1 pp 43-51.

Dam E, Johansen L, Jørgensen B H et al (2006)
Åndelig omsorg bør have mere plads i sygeplejen. Sygeplejersken. (Nr. 5) s. 55-57
Link: <https://dsr.dk/sygeplejersken/arkiv/sy-nr-2006-5/andelig-omsorg-bor-have-mere-plads-i-sygeplejen>

Dam E, Johansen L, Jørgensen B H et al (2006)
Patienten sætter dagsordenen. Sygeplejersken (Nr.5) s. 57-58.

Dameron CM (2011)
A Christ-centered caring theory. Journal of Christian Nursing. 2011 Apr-Jun;28(2):69.

Dover Lv, Pfeiffer J (2011)
Patients of parish nurses experience renewed spiritual identity: a grounded theory study. J Adv Nurs. 2012 Aug;68(8):1824-33. doi: 10.1111/j.1365-2648.2011.05876.x.

Ekedahl MA, Wengström Y (2010)
Caritas, spirituality and religiosity in nurses' coping. European Journal of Cancer Care (Engl). 2010 Jul;19(4):530-7.

Ellis HK, Narayanasamy A (2009)
An investigation into the role of spirituality in nursing. British Journal of Nursing. 2009 Jul 23-Aug 12;18(14):886-90.

Fallot R D (2001)
Spirituality and religion in psychiatric. Rehabilitation and recovery from mental illness. International review of psychiatry. Vol 13 (1). pp 110-116.

Florczak KL (2010)
Gathering information on spirituality: from whose perspective? Nursing Science Quarterly 2010 Jul;23(3):201-5.

French C, Narayanasamy A (2011)
To pray or not to pray: a question of ethics. British Journal of Nursing. 2011 Oct 13-27;20(18):1198-200, 1202-4.

Frichtl MJ. (2011)
Building spiritual care skills. Journal of Christian Nursing. 2011 Oct-Dec;28(4):237.

Frølund J C (2006)
Åndelig omsorg et forsømt område. Klinisk sygepleje. Årgang 20 (3):38-47.

Giske T (2012)
How undergraduate nursing students learn to care for patients spiritually in clinical studies – a review of literature. jonm.2012;Dec:20(8):1049-57.

Giske T, Cone H P (2012)
Opening up to learning spiritual care of patients: a grounded theory study of nursing students. Journal of Clinical Nursing Jul;21(13-14):2006-15. doi: 10.1111/j.1365-2702.2011.04054.x.

Grasaas K K (1997)

De kunne ihvertfall spørre. Vård i Norden. (Nr.4) s.32-35

Greasley P (2001)

The concept of spiritual care in mental health nursing. Journal of advanced nursing pp 629-637

Grønkjær P (2003)

Den eksistentielle dimension i almen praksis. Principielle overvejelser. Månedsskrift for praktisk lægegerning Nov. s. 1517-1528

Hansen, H og Hansen, Finn T (2016)

Det tredje rum i eksistentiel og åndelig omsorg. Kristeligt Dagblad 7.4.2016

Link: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kronik/det-tredje-rum-i-eksistentiel-og-aandelig-omsorg>

Hansen S R (2006)

Den totale smerte. Klinisk Sygepleje (20):2, 15-23

Hvidt N C (2007)

Tro og Helbred. Teologiske perspektiver på religiøs 'coping'. I Tidsskrift for forskning i sygdom og samfund Vol.6 01.04: 97 – 127

Hvidt N C (2010)

Lidelsens religiøse sprog. Om positiv og negativ coping ved sygdom. Månedsskrift for praktisk lægegerning. Vol. 88 (2):187-198

Hvidt, Niels Christian (2017)

Åndelig omsorg har stor betydning den sidste tid, Kristeligt dagblad, kronik d.11.12.2017

Link: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kronik/aandelig-omsorg-har-stor-betydning-i-den-sidste-tid>
(Hentet d.14.5.18)

Jørgensen B (2001)

Åndelig omsorg og sorte sække – En litteraturoversigt. Klinisk sygepleje. Årgang 15 (4):238-246

Kjær T A (2006)

Allehelgen Når spædbørn dør. www.kirkenherlevsygehus.dk/upload/allehelgen_2006.pdf.

Kjær T A (2010)

At finde sig selv et nyt sted i livet. Et sansefilosofisk perspektiv på liv præget af krævende sorger. Diakoni Impuls. (Nr. 2) Marts.

Kjær T A (2009)

Når tegn eller ord ikke giver mening - en anderledes tilgang til hjælp og sjælesorg for chokerede og sørgende mennesker. Foredrag på Nordisk Døvepræstekonvent, den 27. august
www.kirkenherlevsygehus.dk.

Kjær T A (2009)

Sårbarhed som eksistentielt grundvilkår og som udfordring. Åbningsforedrag på den 5. nationale palliative kongres den 12.- 13. juni 2009, Trinity, Snoghøj, Fredericia. www.kirkenherlevsygehus.dk.

Koslander T et al (2009)

Existential and spiritual Needs in Mental Health Care: An Ethical and Holistic Perspective. Journal of Holistic Nursing. Vol 27 (1)

Koslander T and Arvidsson, B (2006)

Patient´s conceptions of how the spiritual dimension is addressed in mental health care: a qualitative study. Journal of advanced nursing 57(6) pp 597-604.

La Cour P (2010)

Religionspsykologi og klient arbejde. Psykolog nyt 21. s.10-16.

Leeuwen van R, Cusveller B (2004)

Nursing competencies for spiritual care. Journal of Advanced Nursing 48(3):234-246.

Lauridsen, Thorsten A (2017)

Vi taber mennesket, hvis vi kun ser kroppen på hospitalerne, Kristeligt Dagblad d.1.6.17

Link: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kirke-tro/vi-taber-mennesket-hvis-vi-kun-ser-kroppen-paa-hospitalerne>

(Hentet d.14.5.18)

Ledger D S (2005)

The duty of nurses to meet patients spiritual and/or religious needs. British journal of nursing vol. 14, no. 4 pp 220-225.

Lemmer CM (2010)

Reflections on teaching "spirituality in the healthcare environment". Journal of Holistic Nursing. 2010 Jun;28(2):145-9.

Lind B, Sendelbach S, Steen S (2011)

Effects of a spirituality training program for nurses on patients in a progressive care unit. Critical Care Nurse. 2011 Jun;31(3):87-90.

Macmin L, Foskett J (2004)

"Don't be afraid to tell" The spiritual and religious experience of mental health service users in Somerset. Mental Health Religion & culture. 7:1 123-40.

McLaughlin D (2004)

Incorporating individual spiritual beliefs in treatment off inpatient menthal helalth consumers. Perspective in Psyciatric Care Vol. 40, No 3. pp 114-119.

Milligan S (2011)

Addressing the spiritual care needs of people near the end of life. Nursing Standard 2011 Sep 28-Oct 4;26(4):47-56.

Nielsen R (2006)

Døende patienter har brug for åndelig omsorg. Sygeplejersken (Nr.5) s. 48-54.

Link: <https://dsr.dk/sygeplejersken/arkiv/sy-nr-2006-5/doende-patienter-har-brug-for-andelig-omsorg>

Nielsen R, Sørensen E E (2013)

Det døende menneske som livets læremester. Nordisk Sygeplejeforskning (2): 117-129.

Nygaard E M (2007)

Hospitaler forsømmer at spørge til åndelige behov. Kristeligt Dagblad 2007; (7. september):1+11-12.

Nygaard E M (2016)

Eksistentielle spørgsmål skal ind på hospitalerne, Kristeligt Dagblad: 29.april

Link: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sjael/eksistentielle-spoergsmaal-skal-ind-paa-hospitalerne>

Nygaard E M (2016)

Her er det an undres en del af omsorgen, Kristeligt Dagblad: 3.juni

Pedersen G, Zazhariae B (2008)

Betydning af religiøs tro og eksistentielt velbefindende for kræft patienters livskvalitet. Ugeskrift for læger 170/10: 847.

Pesut B (2010)

Ontologies of nursing in an age of spiritual pluralism: closed or open worldview? Nursing Philosophy. 2010 Jan;11(1):15-23.

Pike J (2011)

Spirituality in nursing: a systematic review of the literature from 2006-10. British Journal of Nursing 2011 Jun 24-Jul 7;20(12):743-9.

Pedersen, H.F. et al.(2014)

Religiøsitet som copingstrategi blandt alvorligt syge danskere". Psykologisk Set, 94: 23-31

Rasmussen J (2002)

Folkekirken på hospitalet. To religioner: Kristendom og islam. Personaleinformation Odense Universitetshospital OUH.

Rasmussen L (2002)

Åndelig omsorg - en sygeplejefaglig opgave? Sygeplejersken (35)

Roxberg Å et al (2006)

The meaning of consolation as experienced by nurses in a home-care setting. J Clin Nurs. 2008 Apr;17(8):1079-87. doi: 10.1111/j.1365-2702.2007.02127.x.

Salladay SA (2011)

Confident spiritual care in a postmodern world. Journal of Christian Nursing. 2011 Apr-Jun;28(2):102-8.

Schärfe G (1994)

Vær ikke bange for usikkerheden. Interview med Bent Falk. Forum for kristen sundheds- og sygepleje (Nr. 3) s. 20-23.

Schärfe G, Rosenkvist S. (2008)

Bliv parat til åndelig omsorg. Sygeplejersken (Nr. 5) s. 44-49.

Link:

<https://dsr.dk/sygeplejersken/arkiv/sy-nr-2008-5/bliv-parat-til-aandelig-omsorg>

Schärfe G (2009)

Sygeplejersker må gerne tilbyde bøn uopfordret. Kronik i Kristeligt Dagblad (9. marts)

Smith AR (2009)

Nursing and spirituality: what happened to religion? Journal of Christian Nursing. 2009 Oct-Dec;26(4):216-22.

Stang CW (2011)

Is intercessory prayer valid nursing intervention? Journal of Christian Nursing. 2011 Apr-Jun;28(2):92-5.

Stryker R (2010)

Spiritual care: an unexpected lesson. Journal of Christian Nursing. 2010 Jan-Mar;27(1):28-31.

Svennevig B (2012)

Vi skal turde spørge til patientens ønske om at dø. Sygeplejersken (12):44-46.

Svennevig B (2012)

Derfor vil vi slå vores kære ihjel. Sygeplejersken (12):47.

Sweat MT. (2011)

What are the gaps in spiritual care? Journal of Christian Nursing 2011 Apr-Jun;28(2):112.

Søndergaard B (2007)

Mirakler er uinteressante. Sygeplejersken (Nr.5) s.17.

Søndergaard B. (2007)

Sygeplejersker skal lære at give håb. Sygeplejersken (5):18-19.

Sørensen, M T (2007)

Sindslidendes religiøsitet sygdom eller ressource? Klinisk sygepleje 21. årgang, (1):28-34.

Sørensen, M T (2006)

Åndelig omsorg- en overset sygeplejefaglig opgave i psykiatrien. Tidsskrift for sygeplejeforskning (1):43-46.

Venborg A (2013)

En særlig tilgang ved forestående død. Sygeplejersken (2):70-84.

Washuus D (2011)

Uden lys giver livet ikke mening. Interview med Lisbeth Riisager Henriksen. Kristeligt Dagblad 3. juni s.12.

Åndelig og eksistentiel palliation, temanummer (2016)

Omsorg. Nordisk tidsskrift for palliativ medicin (1)

Fagbogforlaget

Temanumre

Fag og forskning (2018)

Patienter har krav på åndelig omsorg. Trialog. Sygeplejersken (10), Fag og Forskning s.24-37.

Bøger og bogafsnit

Baig N, Kastrup M, Rasmussen L (2010)

Tro, omsorg og interkultur. Erfaringer fra social-og sundhedsområdet. 1.udgave, 1 oplag. Hans Reitzels forlag. København.

Busch C J (2011).

Det lille og det store vemod i dødens nærvær. Del 3 i Birkelund, Regner (Red.) Ved livets afslutning. Om palliativ omsorg, pleje og behandling. Aarhus Universitetsforlag

Busch C J, Jensen T, Oved M (2002)

Religion, eksistens og sygepleje. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København

Clarke, J (2013)

Spiritual care in everyday nursing. A new approach, PALGRAVE MACMILLIAN

Det Ethiske Råd (2002).

Åndelig omsorg for døende. Udtalelse fra Det Ethiske Råd

Dickerhoff H (2009)

Tro din længsel mere end din fortvivlelse: eventyr til livstolkning. Alfa, København

Eriksson K (1993)

Möten med lidande. Vårdforskning Institutionen för vårdvetenskap ved Åbo Akademi. (Åbo)Reports from the department of Caring Sciences, 4, 1-27

Eriksson K (1995)

Det lidende Menneske. København: Munksgaard.

Eriksson K (1996)

Omsorgens idé. København: Munksgaard.

Falk, B (1996)

At være – der, hvor du er. Om samtale med kriseramte. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Falk B (2011)

Den personlige og professionelle samtale med kriseramte patienter og pårørende. Del 3 i Birkelund, Regner (Red.) Ved livets afslutning. Om palliativ omsorg, pleje og behandling. Aarhus Universitetsforlag.

Frankl V E (1993)

Det overhørte råb om mening. 2 udgave. Gyldendal.

Frankl V E (1993)

Psykologi og eksistens. 2 udgave. Gyldendal.

Hansen, F.T. (2016)

At undres ved livets afslutning: Om brugen af filosofiske samtaler i palliativt arbejde. Kbh.: Akademisk Forlag.

Hansen S R (2003)

Hospitalsindlagte patienters oplevede lidelse i livet med uhelbredelig kræft. Ph.d.-afhandling. Aarhus: Aarhus Universitet, Det sundhedsvidenskabelige Fakultet, Institut for Sygeplejevidenskab.

Henriksen L R (Red.) (2011)

Hvad i alverden er meningen? Om at leve med kronisk sygdom og handicap. Unitas Forlag, Frederiksberg.

Ikjær I (2007)

Livssyn, værdier og behov for åndelig omsorg. I Sygeplejebogen 1(1 del) Patientologi, sygeplejens værdier og virksomhedsfelt. Søren Pedersen (red.) 2 udgave. Gads forlag, s.187-209.

Kjær T A (2000)

Fænomenologi, etik og fortælling. I: H Alvsvåg og E Gjengedal (Red.) Omsorgstænkning. En indføring i Kari Martinsens forfatterskab. Gads Forlag, København, s. 151-161.

Kjær T A (2011)

Nærvær som omsorgens fundament. Del 3 i Birkelund, Regner (Red.) Ved livets afslutning. Om palliativ omsorg, pleje og behandling. Aarhus Universitetsforlag.

Kjær T A (2009)

Ældre menneskers oplevelse af døden. I: S Glasdam og BA Esbensen (red.) Gerontologi: Livet som ældre i det moderne samfund. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København.

Leenderts T A (1997)

Person og Profesjon. Om menneskesyn og livsverdier i offentlig omsorg, 2. udgave. Oslo: Universitetsforlaget.

Leeuwen R v (2008)

Towards nursing competencies in spiritual care. Ph. d. afhandling. University of Groningen. The Netherlands.

Leijonhielm M (1996)

Håb og afmagt. Spørgsmål om mening i forbindelse med børns sygdom og død. København: Unitas.

Martinsen K (2005)

Fra Max til Løgstrup: om etik og sanselighed i sygeplejen. 1. Udgave, 1. Oplag, Munksgaard, København.

Martinsen K (1989)

Omsorg i sygeplejen – en moralsk udfordring. Munksgaard, København.

Martinsen K (2009)

Operationssygepleieren og den sårbare pasienten. Kropp, sansning og urørlighetszone. I: GM Dávøy, PE Eide og I Hansen (Red.). Operasjonssygepleie. Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.

Martinsen K (2010)

Samtalen, skønnen og evidensen. 1. Udgave, 4. Oplag. Gads forlag.

Martinsen K (2010)

Øjet og kaldet, 2. udgave. København: Munksgaard Danmark.

Nielsen I K (2011)

Sorg, håb, mening. Del 3 i Birkelund, Regner (Red.) Ved livets afslutning. Om palliativ omsorg, pleje og behandling. Aarhus Universitetsforlag.

Nielsen R (2005)

At være sig selv – at blive sig selv. Den åndelige dimension hos døende mennesker. Unitas Forlag.

Nielsen R (2005)

Her kan man få lov at være sig selv. En kvalitativ undersøgelse af den åndelige dimension hos døende mennesker. Sankt Lukas Stiftelsen.

Nielsen R (2000)

I døds skygges dal. Omsorg og sjælesorg. Unitas Forlag.

Nielsen R, Harder J (2010)

Venteværelset – en døendes fortællinger om livet. Unitas Forlag.

Overgaard A E (2010)

At etablere en god og tillidsfuld relation. I: Jørgensen, Kim (Red.). Kommunikation - for sundhedsprofessionelle. København: Gads forlag s. 119-139.

Overgaard A E (2000)

Sanselig sygepleje. I: Alvsvåg Herdis, Gjengedal Eva (Red.) Omsorgstænkning. En indføring i Kari Martinsens forfatterskab. København: Gads forlag, 99-109.

Overgaard A E (2003)

Åndelig omsorg - en lærebog. Kari Martinsen, Katie Eriksson og Joyce Travelbee i nyt lys. København: Nyt Nordisk forlag Arnold Busck.

Overgaard A E (2007)

Eriksson, Katie I: Lyngaa Janne, Jørgensen Birgit Bidstrup (Red.) Sygeplejeleksikon. København: Munksgaard Danmark s. 83-86.

Overgaard A E (2011)

Mødet med lidelse hos uhelbredeligt syge eller døende mennesker set i omsorgsteoretisk perspektiv. I Humanistisk Palliation. Kap. 13. Hans Reitzels Forlag.

Pedersen, Heidi F

Religiosity and coping in a secular society

- Prevalence, characteristics, and associations to quality-of-life threatening lung disease and other stressful life events

Ph. d. afhandling, Aarhus Universitet 2013,

Schärfe G (2008)

På rejse med åndelig omsorg. I Omsorg i tid og rum. Dansk Kristelig Sygeplejeforenings jubilæumsbog s. 8-20.

Schärfe G (1988)

Åndelig omsorg – sygeplejerskens rolle? En litteraturanalyse. Dansk Sygeplejeråd.

Sievers E (2003)

Du har livet i dag – du ved ikke, hvad du har i morgen. En kvalitativ interviewundersøgelse af døende patienters levede erfaringer omkring åndelige behov. Kandidatafhandling. Aarhus Universitet.

Steenfeldt V Ø (2006)

Eksistentielle og religiøse problemstillinger i sygeplejen. Om åndelig omsorg. Gads Forlag.

Steenfeldt V Ø (2004)

Åndeligt velvære. En kvalitativ undersøgelse af betydningen af den åndelige dimension, som den kommer til udtryk i dialysepatienters oplevelse af deres sygdomsforløb. Kandidatafhandling. Aarhus Universitet.

Steenfeldt V Ø og Hansen F T (2017)

Hospice. Æstetik. Eksistens. Omsorg. Munksgaard.

Stifoss-Hanssen H, Kallenberg K (1999)
Livssyn, sundhed og sygdom. Teoretiske og kliniske perspektiver. Hans Reitzel. København.

Stølen K M S (2005)
At sige farvel gennem ritualer. En kvalitativ undersøgelse af ritualers betydning for pårørende i forlængelse af en nærtståendes død. Masterafhandling. Aarhus Universitet.

Sørensen, M T (2005)
At få lov til at gå med det religiøse i hovedet. Kandidatuddannelsen i sygepleje. Afdeling for Sygeplejevidenskab Aarhus Universitet nr. 90.

Tornøe K (1996)
Kan vi trøste hjertene. Hvordan møde alvorligt syge og døende patienters åndelige behov. Tano-Aschehoug.

Travelbee, J (2002)
Mellemmenneskelige aspekter i sygepleje. København: Munksgaard Danmark.

Yalom, I D (1999)
Eksistentiel psykoterapi. København: Hans Reitzel.

Links

Tro og psyke.dk <http://www.troogpsyke.dk/>

Anne Elsebet Overgaards hjemmeside <http://www.aeovergaard.dk>

Artikler af sygehuspræst Tom Kjær Andersen <http://www.kirkenherlevsygehus.dk/Artikler.aspx>

Nordisk forsker netværk i tro og helbred: <http://faith-health.org/>

Forskergruppe om eksistentiel og åndelig omsorg.
https://www.sdu.dk/da/om_sdu/institutter_centre/ist_sundhedstjenesteforsk/forskning/almenpraksis/for_skningsomraader/eksistentiel_og_aandelig_omsorg (Hentet d.14.5.18)

Jørgensen, M m.fl (2016)
Eksistenslaboratorium
En undervisningsmodel til sundhedsprofessionelle
Region Hovedstaden
<http://faith-health.org/wordpress/wp-content/uploads/Rapport-om-Eksistenslaboratorium.pdf>

Yderligere information om åndelig omsorg

Hjemmeside om åndelig omsorg, med litteratur og sygeplejefortællinger: www.aandeligomsorg.dk

Personlig vejledning: Kontakt udviklingskonsulent Annette Langdahl, [dks.forum@gmail.com/40445768](mailto:dks.forum@gmail.com)
Se mere på www.dks-forum.dk – tilbud - studerende